

Jana Novotná: Poslední nádech

„Mami, bude to bolet?“

„Co je to za otázku, Mairam?“

„No já... Často slýchám otroky a oni... Křičí...“

„Ty nejsi otrok. Jsi naše krev, patříš do mocného kmene Aztéků. Patříš do jedné z nejurozenějších rodin. My nemáme strach. My neutíkáme před nepřáteli, válkou a vůbec ne před povinnostmi. Bohové to tak chtějí. Vybrali si tě v den, kdy ses narodila.“

Postarší žena s vráskami ve tváři a kůží snědou jako pálená hlína vzala do dlaní obličej svojí dcery. Odhrnula jí z čela pramínek černých vlasů, které ji spadaly až do půlky pasu.

V tmavých očích své dcery našla jen úzkost. Obrovskou, přirozenou a hluboko zakořeněnou.

„Chápeš, proč to musíš podstoupit? Víš, co se jinak stane?!“

„Nespadne déšť. Jezero vyschne, zahyne všechno kolem něj a my také. Nebude co lovit, žádní vodní ptáci ani ryby. Úroda nevyroste, nic nevypěstujeme, pohltí nás hlad. Slunce spadne a my uhoříme v jeho žáru.“

„Jezero je náš život.“

„Já vím.“

„Vodu potřebujeme.“

„Já vím.“

„Musíš se tomu podrobit.“

„Já VÍM!“

Plesk. Mairam náhle pocítila prudkou ránu ve své tváři. Matka ji udeřila dlaní tak nečekaně, že dívka skončila na zemi. Pálilo to, štípalo. Horko jako kdyby jí umrtvilo kůži.

Mairam však nevyjekla. Nesměla. Zatnula zuby, potlačila slzy a čelila další lekci.

„My jsme Aztékové. Nás nic nebolí. Ani ty nepodlehneš svým slabinám a všemi prosbami se radši zadusíš, než bys je vyslovila nahlas. Rozumíš?“

Mairam v sobě našla sílu jen kývnout. Sklopila zrak před přísným pohledem své matky.

Postavila se zpátky na nohy. S rukou hladící si poraněné místo hned vyběhla z rodinného domku, v krku přitom měla nečekanou hořkost.

Utíkala pryč od útočiště, které ji dávno nepřišlo bezpečné. Kladla nohu za nohou, neohlížela se nalevo ani napravo.

V hlavě ji přitom hučelo: „Proč já? Proč si vybrali mě? Já nechci. Nechci. Je mi teprve dvanáct!“

Chtěla se dostat co nejdál od lidí, ode všech, kteří ji jen zraňovali. Netušila, kam míří, až dokud nestanula před pyramidou Slunce.

Stavba dostala svůj název podle toho, jak ji každé poledne celou zalily zlaté paprsky. Čněla až do oblak. Na její plochý vrchol, kde stála svatyně, vedlo přesně devadesát devět schodů. Jako kdyby stavba nebyla z kamene. Jako kdyby ji nedokázali postavit lidé. V celé svojí kráse a důstojnosti se stala místem, kam se k Aztékům skláněli sami bohové.

Mairam ji nenáviděla.

„Tady se to zítra stane. Na tomhle místě, až tam nahoře...“ Mairam položila bosé chodidlo na první schod a začala po nich stoupat vzhůru. „Vyjdu vysoko nad všechny ostatní, dostanu se tam, kam jen málo z nich. Budou mě sledovat. Všichni významní i ti bezejmenní. Nenajde se Azték, který by si to nechal ujít.“

Mairam už cítila na svých zádech tisíce očí. Pohltit ji náhlý chlad. Chodit spoře oblečená, v pouhé sukni a pruhu látky ovázaném přes hrudník, si dávno zvykla. Ten mráz jí procházel kostmi z jiného důvodu.

„Je to tím, co ti chtějí udělat. Bráníš se mu, ale strach si tě stejně vždycky najde.“ Nesla s sebou to těžké břemeno. Zdálo se jí téměř skutečné.

Nakonec se ocitla na vrcholku schodiště. Obrátila se k městu a nechala se pohltit tou nádherou. Ostrov vystupující nad hladinu jezera se zdál jako jeho srdce. Bušící, plné života i pozdě v noci. V ulicích mezi hliněnými domky plály pochodně na vyvýšených podstavcích. Slyšela ptáky, kteří hvízdali i po setmění.

Pyramida, ze které shlížela, nebyla zdaleka jediná na ostrově. Desítky podobných staveb převyšovaly ostatní domky – osamělí strážci. Národ spících Aztéků se zdál tak klidný. Bez válečného vraždění, bez svého bojového řevu a bez krvavých obětí konečně vypadali jako lidé.

„Neměla bys tady být...“ ozval se náhle cizí hlas ze tmy.

Mairam se vylekaně obrátila ke stínu, který promluvil. Ukázalo se, že ji někdo celou dobu pozoroval.

„Ty bys sem už vůbec neměl chodit, Tilomene. Noha otroka se nesmí dotýkat pyramidy Slunce.“ Mairam konečně poznala kluka, který rušil její osamělé myšlenky. Nedávno padl do

zajetí Aztéků, když jeho kmen prohrál bitvu. Od té doby ho vídala na ulicích, jak pomáhal stavět nové domy. Vyhýbala se mu, přehlížela ho a opovrhovala jím.

To už Tilomen vykročil do matného světla měsíce. Až teď si Mairam všimla, v čem musí otroci chodit – kolem pasu nosil jen obtočenou suknicí. Byla potřhaná a vybledlá časem.

Na jeho oděvu však nezáleželo. Poprvé se totiž stalo, že ho Mairam viděla jako sobě rovného. Nepokrytého špínou a prachem, nestrhaného prací, bez zad posetých ranami bičem.

Vypadal hezky. Nezdál se jí ani o den starší, než byla ona.

„Nezáleží mi na tom, čím mě můžou potrestat,“ Tilomen jen pokrčil rameny. „Všechno je lepší než to trápení, se kterým se musím potýkat každý den. Všechno je lepší než otroctví!“

„I srdce vyrvané zaživa?“

„To mi řekni ty,“ Tilomen se nenechal zastrašit. „Proto jsi sem dnes přišla. Jsi chytrá, proto se tak šíleně děsíš zítřka. Měl bych tě za blázna, kdyby ses nebála.“

„Já jsem Azték. Neuvidíš mě se třást. Přijdu sem a...“

„Ty se chceš nechat obětovat?“

„Jasně že nechci!“ vykřikla Mairam, hlas se jí přitom chvěl. „Ale copak mám na výběr? Když to neudělám, dešťové bohy to rozzuří. Nastane zkáza. Mojí vinou vypukne konec světa. Každý mě bude nenávidět a na moji rodinu upadne hanba.“

„Udělali by oni to samé? Zemřela by tvoje matka, jen abys měla co pít? Ty víš, že ne. Víš, že myslí jen na sebe. Všichni Aztékové si přejí vidět tvoji krev, ale je jim jedno, jak moc trpíš.“

„Tak zlé to nebude.“

„Že ne!?“ smál se Tilomen. „Jak to vlastně udělají?“

„Podříznou mi hrdlo,“ polkla Mairam těžce.

„Myslíš, že zemřeš pokojně?“

„Zemřu, protože si to tak přejí.“

„Zemřeš zbytečně!“ řekl jí kluk a postavil se před ni. Vzal ji opatrně za ruce, to by si žádný otrok neměl dovolit. Jemu na tom však nezáleželo. Podíval se jí do těch hlubokých, vnímavých očí a řekl: „Uteč se mnou.“

„Cože?!“ vyjekla Mairam.

„Uteč se mnou. Opustíme tohle město, všechny lidi, kteří tě chtějí vidět mrtvou, všechny bohy a tohle jezero. Tam někde venku leží můj kmen. Najdeme ho. Společně to přežijeme, vím, že ano.“

„To zní šíleně.“

„Svobodně," opravil ji. „Konečně přestaň být tím, kým tě chtějí mít, a staň se vlastním pánem.“

„Nemůžu. Bohové mě uvidí. Najdou si mě všude. Jejich odplata bude strašná.“

„Žádní bohové nejsou. Kdyby byli, nenechali by mě trpět. Nepřáli by si tvoji smrt. A jestli jsou bohové, jestli jsou skutečně tak krutí, tak jim sloužit nechci.“

Mairam poslouchala toho kluka, jeho slova pro ni měla prazvláštní význam. Jako kdyby konečně našla někoho, kdo jí rozumí. Poprvé se jí někdo ptal na názor, poprvé někomu záleželo na jejím osudu. Poprvé našla šanci svůj hrozný konec změnit.

„Proč neutečeš sám?"

Tilomen zaváhal. Říkal si jen: Mám se jí svěřit? Neodsoudí mě? Nezavolá na mě strážce? Nakonec se odhodlal.

„Nemůžu tě tady nechat. Nemůžu odejít s vědomím, že zítra skončíš úplně sama. A nemůžu zůstat a sledovat, jak tě zavraždí. Nedokázal bych to. Moc mi na tobě záleží. Líbíš se mi. I když mě neznáš, i když netušíš, kdo jsem, mám tě rád. Nemohl bych přihlížet něčemu tak strašnému a prosím tě, pojď se mnou.“

„Nemůžu. Strážce jsou všude. Chytí nás a jako zběhy popraví.“

„Vážně?" Tilomen zvedl obočí a uchechtl se. „Slyšíš vůbec, jak hloupě to zní?"

Mairam se od srdce zasmála s ním. „Máš pravdu. Co víc mi můžou udělat?" Potom však zvážněla. „Jak chceš utéct? Hlídkají všechny mosty, které vedou na pevninu. Nemůžeme odsud pryč.“

„Pojď se mnou," řekl otrok, popadl ji za ruku a rozběhl se po schodech dolů z pyramidy. Mairam ho následovala. Bez rozmyšlení a pochybností. Touha žít byla silnější než touha zůstat. Nepotřebovala se dál rozhodovat.

Náhle ji objalo nečekané horko. Srdeční tep se zrychlil. V kostech cítila napětí, krev v žilách jako kdyby se rozhořela, v hlavě jí hučelo.

Konečně přestala před osudem utíkat a běžela vstříc něčemu. Něčemu novému.

Neptala se: „Kam to jdeme?" nebo: „Je to bezpečné?". Nezajímalo ji to. Vnímala jen jeho jemnou, teplou ruku ovinutou kolem té svojí.

Míjeli ztichlé město, které se náhle zdálo tak cizí. Každý stín jako kdyby na ni řval: „Jen běž! Nepatříš sem! Už nejsi Azték..." Dívka sevřela Tilomenovu ruku o to pevněji.

Okolní domy ji odsuzovaly. Měly oči, slyšely její kroky a nenáviděly ji za tak zbabělou volbu. Mairam klopila zrak, jak moc se styděla.

Říkala si, že ty známé ulice vidí dnes v noci naposledy. Nebude se moci vrátit, nebude cesty zpátky. Stejně pokračovala dál.

„Už tam skoro budeme," utěšoval ji Tilomen. Vtom ji chytil za pas a prudce ji strhl stranou do úzké cesty mezi domy.

„Co to děláš?" ptala se Mairam.

Tilomen ji jen hrubě přitisknul dlaň přes ústa a stáhl ji hlouběji do temnoty. Naklonil se k ní a pošeptal jí do ucha: „Jsou tam hlídky. Zůstaň zticha, počkáme, než se vzdálí."

Dlouhé minuty se vlekly. Dívka vyčkávala se staženým hrdlem, přitisknutá ke zdi domku. Přisahalaby na všechny bohy, že slyší bít své srdce. Tak moc jí prozrazení nahánělo husí kůži. Zdálo se to jako věčnost. Teprve když Tilomen řekl: „Už jsou pryč...“, mohla přestat zadržovat dech. Otrok pomalu a obezřetně vystoupil zpátky do světla. Pohybem prstů ji naznačil, že je vzduch čistý, ať ho dál následuje.

Ocitli se v městském přístavu. Z břehu vyčnívalo několik vratkých mol, sahaly daleko do špinavé vody a Aztékové k nim přivázali své čluny. Loďky vyráběl Mairamin lid ze stromových kmenů, které vydlabal a potřel pryskyřicí.

Unesly jen dva dospělé muže, ale k rybaření jim také postačily. Mairam se s nimi naučila plout už jako dítě. Aztékové byli na jezeře zkrátka závislí. Dívka si znovu vzpomněla na svůj úděl a zachvěla se hrůzou.

„Musíme si pohnout, vypadá to, že se blíží bouře." Tilomen se nejistě obrátil k dálce za vodní plochou, kde se nad břehem objevila šedá mračna. Vtom oblohou projel blesk a roztrhl ji vedví. Následoval mocný a hlasitý zvuk, při kterém se mu sevřel žaludek.

„Nelíbí se mi to. Tilomene, mně se to nelíbí...," sténala dívka. Cítila, že je něco špatně. Měla dojem, že si zkáza přichází pro ni, pro oběť, která se snažila vyhnout smrti.

„Je daleko. Stihneme přeplout jezero, uvidíš. Teď rychle dovnitř, než se vrátí stráž!" naléhal na ni kluk.

Mairam poslušně naskočila do loďky. Dřevo se pod ní zhouplo a hladina jezera se se šplouchnutím zavlnila.

Tilomen člun hbitě odvázal. Popadl z mola dlouhou tyč, kterou se plavidlo ovládalo. Vstoupil na vratké dřevo za Mairam a tyčí odstrčil loďku od břehu.

„Stihneme to. Stačí se dostat ke břehu a už nás nedostanou."

Mairam to ale neuklidnilo. „Nevšimnou si, že člun chybí?"

„Loďky nepočítají, navíc je tma. Neuvidí ani nás. Až tvoje matka si ráno všimne, že jsi pryč.“

Otrok se zarazil. „Snad tě to nemrzí, ne? Všiml jsem si, že tě bije. Často máš na rukou modřiny. Nezasloužila si dceru jako ty.“

„Ale pořád v ní vidím svoji matku.“

Nastalo ticho, ve kterém se ozývalo jen šplouchání tyče, kterou se Tilomen odrážel ode dna. Tím loď řídil. Jezero nezasahovalo hluboko, ale nedalo se přes něj jen tak přejít ani přeplavat. Člun rozrážel vodu a hladce klouzal čím dál víc do objetí jezera. Když se teď Mairam obrátila, břeh jí připadal vzdáleně, bezútěšně a chladně.

„Rodinu si člověk nevybírám,“ řekl chlapec po dlouhé době. „To ale neznamená, že s ní máš vycházet. Neznamená to, že bys ji měla snášet. Rozhodla ses správně. Poprvé myslíš také na sebe.“

Mairam se na něj usmála. Potom s mírným kymácením vstala a ovinula mu paže kolem těla. Pevně ho objala. On jí rozuměl. Jeho slova nezněla prázdně.

„Děkuju,“ pošeptala mu do ucha. Neochotně se posadila zpátky, aby mohl loď dál vést správným směrem.

„Vždyť jsem nic neudělal...“ začervenal se chlapec.

„Pomohl jsi mi. O to se nikdo předtím nesnažil.“

Tilomen na ni kývnul. I něco, co se zdálo jako bezvýznamné objetí, pro něj mělo obrovskou hodnotu. Dlouho na něm nikomu nezáleželo. Dnešek mu připomněl, co znamená štěstí.

„Ta bouře se přibližuje...“ všimla si Mairam. Měla pravdu. Ošklivá mračna se za krátkou chvíli stihla stáhnout nad vodu. Vítr je hnál jejich směrem. V dálce už povrch jezera rozrážely kapky.

„Vypadá to, že se jim nevyhneme. Nevadí. Prorazíme to skrz, trochu zmokneme.“

Mairam ho poslouchala, ale tentokrát mu nevěřila. Nervózně si kousala nehty. V chladném nočním vzduchu cítila nebezpečí, řítila se k nim pohroma.

Krajinu před jejich očima pročesávaly záblesky, a když blízko loďky zahučel hrom, Mairam měla tušení, že k ní promlouvají bohové. Že si pro ni jdou. Že ji vidí. Že její úprk překazí.

Zanedlouho se déšť dostal až k nim a lapil je jako pavouk do své sítě. Obrovské kapky začaly neúprosně bičovat otroka a aztéckou dívku, smáčely je od hlavy k patě.

Vítr skučel, udržet člun rovně dalo víc a víc zabrat. Div, že se nepřevrátili.

„Bohové se zlobí. Rozzuřili jsme je. Co to dělám? Musíme se vrátit! Tilomene, obrať tu loďku!“ Mairam zpanikařila.

„Neboj se, všechno bude v poř...“

Náhle se obloha protrhla přímo nad nimi. Z nebe neskutečně rychle sjel nový proud světla. Nehlučný, však smrtelný. Blesk v plné síle padl přímo na člun. Zasáhl chlapce.

„Tilomene!“ zařvala Mairam vyděšeně. Čas jako kdyby zmrznul. S hrůzou sledovala, jak se otrokovo tělo celé napnulo. Jak jím projel ten oslnivý jas. Jak rozhodil ruce. Nestihl ani vykřiknout.

Celé se to seběhlo během úderu srdce, Mairam to však připadalo jako věčnost. Než se stihla vzpamatovat, Tilomenovo tělo přepadlo přes okraj loďky. Nehybné, zčernalé, bez života. Se šplouchnutím Tilomen skončil v jezeře, hladina ho pohltila a uzavřela se nad ním jako dokonalá hrobka. Mairam už ho nespatriila.

Zůstala sama s bubnováním kapek a údery hromu. Celá se třásla.

„Ne, to ne. Nemohl... Není... Není mrtvý!“ nehodlala tomu uvěřit. Schoulila se do loďky, objala pokrčené nohy a houpala se dopředu a dozadu. Ani to ji nezachránilo od úzkosti silnější než kdy dřív.

„Tohle je jen moje vina.“ Mairam se vše vyjasnilo. Mohla si být jistá, že tohle je její trest, její zločin, za který musí nevinní platit.

„Nejde tomu uniknout...“ šeptala sama sobě. „Voda si tě najde všude. Chce tě. Přeje si tvoji oběť.“

Jak mohla být tak slepá? Voda dávala život, ale přinášela i smrt. Byla jemnými kapičkami deště, ale i mocnou povodní, která strhávala zdi aztéckého města. Stala se darem i prokletím, radostí i bolestí.

Tilomenova smrt vypadala jako zásah vyšší moci. Stalo se něco nadpozemského, vůle bohů se nedala zvrátit. Nedalo se jí vyhnout. Opravdu potřebovala o všechno přijít, aby pochopila?

Beze slova Mairam popadla tyč do rukou, obrátila loďku a začala se vracet. Do hrudi se jí přitom draly nezadržitelné vzlyky a některé z kapek deště chutnaly slaně.

Slzám se nebránila, ani když následující ráno stála na vrcholu pyramidy Slunce. Tekly pro něj. Nechala je proudit, protože Tilomen za ně stál.

Pozorovaly ji tisíce Aztéků, ale její pláč vidět nemohli. Stáli až pod schodištěm a zdáli se jí malí jako mravenci. Nikdo jí nemohl nadávat za tuhle slabost. Ta zůstala jen mezi ní a knězem, který pronášel obřadní slova.

Muž stál vedle ní a přinášel oběť bohům. Na hlavě nesl korunu zdobenou peřím, krk měl ověšený náhrdelníky z kamenů a na kůži mu nakreslili symboly moci.

„Eztli na miqiztli...," volal kněz prastarým jazykem. Nerozuměla mu. Ani si nepřála rozumět. Válečníci pod pyramidou měli své snědé tváře pomalované rudou barvou. Mairam nerozeznala jednoho Aztéka od druhého. Mohla si jen představovat jejich podobu. Věděla, že dole na ulicích tančí. Slyšela jejich válečný ryk, provolávání slávy a burácení bubnů. Mávali rukama. Jásali. Radovali se.

Nevníkala ten rámus. Doufala jen, že všechno brzy přestane.

Zrak nechala upřený na jezero, ve kterém se odráželo vycházející slunce. Vlnky se blyštily, třpytily, zářily vlastním oslnivým světlem. Výjev byl příliš vzdálený od včerejší rozbouřené noci. Tak mírumilovný, až se jí nechtělo věřit v to, co se stalo. Jako kdyby se jí dobrodružství s Tilomenem jen zdálo.

V klidné hladině se odrážela krajina kolem břehu. Všechny urostlé stromy, husté houští, rákosí, vše, co bylo na vodě závislé. Pro tohle umírala. Za jezero, za národ, za život.

„CihuatldrunMairam...," kněz pokračoval svým hlubokým hlasem. Náhle se pohnul k ní. V ruce držel ostrý nůž z obsidiánu, pokrytý posvátnými rytinami. Mairam zasáhly snad všechny vjemy najednou. Úzkost. Bolest. Žal. Odpor. Smíření.

„Atlmia, Atlmia!" zvolal muž.

Tomuhle dívka rozuměla. Právě pronesl: „Voda má, voda má."

Dvě stě tisíc hrdel ve městě ztichlo. Nikdo se neodvážil hlesnout. Čekali. Mairamina hrud' se třásla vzlyky. Slzy tekly daleko víc. Už přes ně neviděla.

Kněz jí odhrnul kštici černých vlasů. Dívka ucítila ledové ostří přitisknuté ke svému krku.

Pevně semkla víčka a naposledy vydechla: „Tilomene..."